

14.10.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 140/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

Lakiesityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydensuojelulaissa säädettyä valvonnan maksullisuutta. Toiminnanharjoittajilta perittäisiin veroluonteinen vuotuinen valvonnan perusmaksu niistä toimipaikoista ja toiminnoista, joiden käyttöönosta tai aloittamisesta toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ilmoittaa tai jotka edellyttävät hyväksyntää. Maksu olisi määrältään 150 euroa. Eräät toiminnanharjoittajat, joiden toiminta on pienimuotoista, jäisivät kuitenkin maksuvelvollisuuden ulkopuolelle.

Esityksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa terveydensuojeluvalvonnan ja elintarvikevalvonnan perusmaksuja sekä parantaa ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitelmallisuutta. Valvonnan maksullisuus on nykyisen lainsäädännön mukaan sidottu suunnitelmalliseen valvontaan siten, että suunnitelmallisesti tehdystä tarkastuksesta voidaan laskuttaa tuotantokustannuksiin perustuva maksu kunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön tehdyt muutokset eivät ole johtaneet toivottuun maksukertymään. Valvonnassa peritään pieniä ja yksittäisiä maksuja, joiden maksutuotot jäävät vaatimattomiksi, noin 10 % valvonnan kokonaiskustannuksista.

MaRa kannattaa valvonnan kehittämistä suunnitelmallisempaan ja ohjaavampaan suuntaan. Resurssien parantamisen tulee edistää modernien valvontakeinojen hyödyntämistä ja riskinarvioinnin kehittämistä.

Vuosittaisen perusmaksun katsotaan olevan toimijalle ja viranomaisille ennustettavampi rahaerä. Vuosimaksu on ennustettava, mutta koska viranomaiset voivat edelleen määritellä tarkastuksista perittävien maksujen tason itsenäisesti ja koska pelkkä vuosimaksun käyttöönotto ei kohenna tarkastusten säännöllisyyttä, ennustettavuus ei toimijan kannalta välttämättä lisäänty, vaan maksutaso ainoastaan nousee korkeammaksi. Siksi valvonnassa on kohennettava riskinarviointia ja kohdennettava tarkastukset entistä paremmin riskialtteimpiin valvontakohteisiin. Pienimuotoisten toiminnanharjoittajien jättäminen vuosimaksun ulkopuolelle on perusteltu ratkaisu.

Vuosimaksuja koskevassa keskustelussa on esitetty, että toimijoille koituisi vuosimaksun myötä hyötyä siitä, että muiden toimijoiden mahdollisesti harjoittama lainvastainen ja rehellistä kilpailua vääristävä toiminta pystytään kitkemään tehokkaammin. Perusmaksu sinänsä ei tervehdytä kilpailutilannetta eikä lisää tasapuolisuutta: tarkastuksen kohteeksi joutuva yritys maksaa yhä suoriteperusteisen maksun verran enemmän kuin tarkastamatta jäävä, eikä pelkkä vuosimaksun maksaminen estä epärehellistä kilpailijaa jatkamasta toimintaansa. Valvonnan resurssien koheneminen voi kuitenkin auttaa suuntaamaan valvontaa entistä enemmän nimenomaan määräysten vastaisesti toimiviin yrityksiin.

Maksutason nousua on myös perusteltu tarpeella lisätä kustannusvastaavuutta. Kustannusvastaavuuden parantaminen on kannatettavaa, mutta samalla on arvioitava, ovatko valvontakohteiden aiheuttamat riskit oikeassa suhteessa siihen panostukseen, jolla niitä valvotaan.

Koronaviruskriisi on kuluneen vuoden aikana romahduttanut majoitustoiminnan kannattavuuden. Vuonna 2020 majoitus- ja ravitsemisalan bruttoarvonlisäyksen muutos oli – 33,5 prosenttia. Majoitus kärsi suhteellisesti pahemmin kuin ravintolatoiminta ja moni yritys menetti yli puolet liikevaihdostaan. Alueelliset vaihtelut olivat merkittäviä ja eniten kärsivät ulkomaisista matkailijoista riippuvaiset yritykset. Kriisin vaikutukset tulevat näky-

mään alalla pitkään. Valvontakohteilta vuosittain perittävä valvonnan perusmaksu on luonteeltaan vero. **Nykyisessä tilanteessa ei ole kohtuullista kohdistaa yhteen koronaepidemiasta rankimmin kärsineeseen toimialaan minkäänlaisia uusia veroja.**

Jos perusmaksu otetaan käyttöön, on samalla parannettava yritysten mahdollisuuksia keventää suoriteperusteisista maksuista aiheutuvaa raskautta omalla toiminnallaan. Toimijan omia hyviä käytänteitä, voidaan hyödyntää riskiperusteisessa valvonnassa. Nykyisin yrityksillä on ollut rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa maksutasoonsa omilla hyvillä käytänteillään tai valvontatuloksilla. Jatkossa on tarpeen kehittää valvontatiheyden määräytymisperusteita niin, että hyvät tulokset vaikuttavat maksutasoa laskevasti.

Jatkossa on myös keskityttävä entistä tehokkaammin niiden yritysten valvontaan, joiden toimintaan liittyy todellista vaaraa. Hyvin toimivat yritykset voisivat osoittaa toimintansa laadun kevyemmillä keinoilla, jolloin varsinaisia tarkastuksia voitaisiin harventaa ja maksutasoa aikaa myöten alentaa.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja